

Slobodan Divjak, 25. april 2019.

Stvaranje privida da je kucnuo poslednji čas da se povuče deobna linija između antifašista i "fašista"

SRBIJA I „BAUK FAŠIZMA“

Spoljašnji posmatrač mogao bi, na osnovu široko orkestrirane medijske halabuke čiji se glavni dirigenti nalaze na samom vrhu sadašnje srpske vlasti, steći utisak da Srbijom kruži bauk fašizma kojem po svaku cenu treba stati na put.

U tu „antifašističku kampanju“ uključili su se ne samo kvazinovinari koji su preplavili najgledanije i najčitnije medije, već i poznate javne ličnosti iz kulture i nauke. Ono što iole obrazovanijem čoveku prvo pada u oči jeste činjenica da se pri svemu tome ne pravi nikakva razlika između fašizma i nacizma.

Naravno, neprecizna upotreba pojmova, kad je reč o političkim demagozima, može biti rezultat njihove sklonosti ka manipulativnom govoru, tj. njihove sklonosti da svoje oponente predstavljaju građanima kao emanaciju zla s kojom se može komunicirati samo „preko nišana“. Ali, kad je reč o javnim ličnostima iz nauke i kulture, ova konfuzija u vezi sa interpretiranjem fašizma i nacizma neoprostiva je. Jer ona svedoči ili o njihovom elementarnom nepoznavanju pojmova čije značenje bi trebalo da bude jasno svakom obrazovanom gimnazijalcu, ili o njihovoj svesnoj izdaji vlastitog profesionalnog poziva.

O čemu je zapravo reč? Pa o tome da je fašizam bio „opereta“ u odnosu na nacizam, i pored nespornih sličnosti između njih. O tome svedoči nepobitna činjenica da je broj stradalih Jevreja u Italiji bio marginalan, takoreći zanemarljiv u odnosu na oko 6 miliona Jevreja koje je istrebio nacizam.

Stradalništvo Jevreja nije bilo kolateralna šteta koju je proizveo hitlerizam, jer je antisemitizam bio sama njegova potka: Holokaust, tj. „industrija smrti“ koja je bila na delu u razgranatom sistemu nacističkih koncentracijskih logora, bio je rezultat same suštine ideologije nacionalsocijalizma zasnovane na slavljenju superiornosti arijevske rase.

Čuveni nemački filozof prava Karl Šmit isticao je, u periodu kada se priklonio ovoj ideologiji, da nacistička država ne bi mogla funkcionisati nijedan dan bez rasističke koncepcije kao njenog fundamentalnog temelja. U svom delu *Mein Kampf* Adolf Hitler naglašava: „Gubitak rasne čistote urušava zauvek budućnost jedne rase.“

Za razliku od toga, rodonačelnik italijanskog fašizma, Musolini, koji je u svojoj mladosti bio vatreni lenjinista, ne stavlja težište na antisemitizam i rasizam već na državu koja priznaje pojedinca samo ukoliko se njegov interes podudara sa njenim. „Fašistička koncepcija države, piše on u svom programskom tekstu o fašizmu, jeste sveobuhvatna; van nje nijedna ljudska niti duhovna vrednost ne može postojati.

Tako shvaćen, fašizam je totalitaran a fašistička država – kao sinteza svih vrednosti – interpretira, razvija i osnažuje čitav život nekog naroda.“ Naravno, jedva da je potrebno i pominjati da je upotreba nasilja bila svojstvena i jednom i drugom pokretu, ali to nije karakteristika po kojoj se oni razlikuju od mnogih drugih koncepcija, recimo od revolucionarnih (komunizam i Francuska revolucija) i autoritarnih.

Kao pristalica prirodno-pravne koncepcije primata individualnih prava, ja normalno odbacujem i nacizam i fašizam, ali isto tako smatram tragikomičnim teze po kojima su građanskim protestima u Srbiji imanentne fašističke i nacističke tendencije. Iako nisam poklonik ideologije stranke Boška Obradovića,

držim da niko ko je pri zdravoj pameti ne može negirati činjenicu da u gotovo svakoj zemlji EU postoje partije takvog usmerenja i da im niko tamo ne osporava ni legalitet ni legitimitet.

Stvaranje privida da je u Srbiji kucnuo poslednji čas da se povuče deobna linija između antifašista i fašista očajnički je pokušaj da se zaustavi nezadrživa tendencija stvaranja nove deobne linije, linije razgraničenja između „ljudi bez prsa“, bez minimuma ličnog identiteta, koji ničice padaju na kolena pred Autokratom (kao personifikacijom nadlegalne instance) kojem su spoljni faktori dali određene ruke na unutrašnjem planu u zamenu za njegovo kompradorsko beskičmenjaštvo u suočavanju sa njihovim geopolitičkim nalogima, i onih koji su, vođeni etikom otpora gaženju vladavine prava, stavili privremeno u zgrade svoje ideološke razlike, svativši da se izliv nasilja i moralnog nihilizma postojećeg režima može savladati samo njihovim širokim objedinjavanjem u ime uspostavljanja parlamentarnog sistema kao jedinstva legitimiteta i legaliteta.

Drugim rečima, pod plaštom borbe protiv procesa fašizacije i nacionalsocijalizacije Srbije – koji nema nikakvo ozbiljnije utemeljenje u njenom realnom političkom životu – vodi se borba protiv narastajuće logike „Ili-Ili“ (ili si za postojeći režim ili si protiv njega; nema Trećeg puta, nema neutralne pozicije; ćutanje je oportunističko odobravanje represivnog sistema koji ruši elementarne pretpostavke za odvijanje normalne komunikacije između različitih ideoloških orijentacija). Razularena Volja za moć privela je k svesti činjenicu da „moć nemoćnih“ leži u njihovom sveopštem okupljanju radi ustanovljenja uslova bez kojih pluralistički sistem poprima svoj karikaturni oblik.

Otužno izgleda nemali broj naših intelektualaca koji, predstavljajući se kao nepatvoreni branioci ljudskih prava, ponavljaju gotovo od reči do reči antifašističke mantre onoga kome je do individualnih i medijskih sloboda stalo kao do „lanjskog snega“. Ilustracije radi, nesvodiva razlika između Biljane Srbljanović i heroine petooktobarskog pokreta Vesne Pešić leži u tome što se danas i ovde one, kao pristalice Druge Srbije, nalaze na bitno različitim pozicijama: prva pripada apologetama hiperrepresivnog režima, a druga „pokretu otpora“ tom režimu, mada se njoj ni u kom slučaju ne može pripisati profašistička orijentacija.

Još tužnije deluje SANU – čast izuzecima – koja, zajedno sa svojim rukovodstvom, mudro ćuti, čekajući rasplet događaja. Ovo ćutanje ne može se pravdati tvrdnjama da je ovoj instituciji strano svako strančarenje, jer je u postojećim okolnostima reč o borbi za elementarne pretpostavke demokratije.